

Od Redakcji

Czasopisma naukowe wydają się stanowić krwiobieg współczesnej nauki. Umożliwiają i ożywiają wymianę myśli, ogłaszanie efektów badań, konfrontację tez, rozpoznanie trendów. Stały się także wskaźnikiem jakości pracy badawczej nie tylko w kontekście awansu naukowego. Nie tak dawne w naukach humanistycznych czy społecznych podniesienie wartości artykułów naukowych ukazujących się w czasopismach (które wywołało inflację na rynku książek i rozdziałów w monografiach) dość wyraźnie sprofilowało aktywność wydawniczą badaczek i badaczy. W konsekwencji wysiłkom publikacyjnym naturalnie towarzyszy również pytanie o to, gdzie najbardziej „opłaca się” tekst wydać czy dla ilu potencjalnych punktów w ogóle warto pisać. Punkty przyznawane za artykuły w czasopismach z list ministerialnych nie tylko służą formułowaniu wymagań i rankingów związanych z osiągnięciami naukowymi pracowników naukowych, lecz także odgrywają istotną rolę w parametryzacji jednostek naukowych, ponadto umieszczenie periodyku na ministerialnej liście czasopism punktowanych jest nie lada wyzwaniem dla zespołów redakcyjnych poszczególnych czasopism.

Wartość publikacji w kontekście oceny dorobku naukowego i wyznaczania ram ścieżki awansu naukowego z pewnością nie jest kwestią pomniejszą. Dlatego też część zwyczajowo rozpoczynającą tom przeznaczamy na przedruk listu redaktorów naczelnych czasopism wydawanych pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN (w tym „Chowanny”) w sprawie projektowanej likwidacji wykazu czasopism punktowanych z tzw. listy B Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Niech więc ten głos o kwestiach ważnych poprzedzi właściwe

rozważania niniejszego tomu, do których lektury Czytelnika mocno zachęcamy i które tym razem traktują między innymi o zagadnieniu oporu jako kategorii analizowanej w perspektywie interdyscyplinarnej.

31 października 2017 roku

Szanowna Pani Poseł,

Zwracamy się w imieniu polskiego środowiska pedagogicznego z prośbą o zachowanie ważnej dla humanistyki i nauk społecznych platformy polskich czasopism. W kontekście projektu ustawy 2.0, przygotowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, docierają do nas niepokojące informacje o możliwości likwidacji dotychczas obowiązującej części B wykazu czasopism punktowanych MNiSW. W art. 258 par. 6 ust. 2 zawarto informację dotyczącą nowych zasad ewaluacji jednostek naukowych. Ustawa przewiduje ewaluację na podstawie osiągnięć pracownika naukowego, wśród których znajdują się artykuły naukowe opublikowane „w czasopiśmie naukowym, ujętym w indeksowanych, międzynarodowych bazach czasopism naukowych o największym zasięgu”. Wątpliwości budzi, ujawniająca się w tym zapisie, intencja ustawodawcy, która przewiduje marginalizację polskich baz czasopism naukowych, w których znajduje się większość polskich periodyków z obszaru humanistyki i nauk społecznych.

Na podstawie informacji prasowych można domniemywać, że najważniejszym kryterium oceny czasopism ma być ich indeksacja w zagranicznych bazach typu Web of Science, Scopus etc., zarządzanych przez wielkie firmy wydawnicze. Nie kwestionujemy zasadności umieszczania pism polskich w takich bazach, stanowczo sprzeciwiamy się jednak temu, aby były to jedyne bazy indeksujące czasopisma liczące się do dorobku naukowego uczonych i tym samym do ewaluacji jednostek naukowych, w których są oni zatrudnieni. Dalej przedstawiamy argumenty za utrzymaniem listy czasopism polskich (część B wykazu MNiSW), licząc na Pani zrozumienie i idące za nim wsparcie.

1. Historyczne doświadczenia polskie, ale i innych krajów europejskich wskazują na to, że oparcie dorobku naukowego na kontekście narodowym stanowi bardzo często kluczowy warunek trwałości osiągnięć naukowych, a częstokroć również warunek przetrwania narodu. Z całą mocą stoimy na stanowisku, że tworzenie wspólnoty naukowej zogniskowanej wokół badań krajowych jest tak samo ważne jak ich umiędzynarodowienie. Równoważność ta jest równie istotna w przypadku badań podstawowych i wdrożeń. Oczekujemy zachowania do-

tychczasowej równowagi w strategii upowszechniania wyników badań, respektującej zarówno pole krajowe, jak i międzynarodowe.

2. Uznajemy za paradoksalne oczekiwanie ustawodawcy, że publikowanie w języku obcym jest bardziej wartościowe (wyżej punktowane) niż publikowanie w języku ojczystym. Zwracamy uwagę na możliwe konsekwencje płynące z takiego podejścia, przede wszystkim zanik tradycji językowej, jak również wykluczenie różnych grup odbiorców z przekazu naukowego, na przykład nauczycieli, którzy w dążeniu do doskonalenia zawodowego nie powinni być ograniczani do źródeł zawierających jedynie wiedzę potoczną, popularną, lecz powinni mieć ułatwiony dostęp do aktualnej wiedzy naukowej.

3. W ostatnich latach redakcje polskich czasopism naukowych wykonały znaczący wysiłek na rzecz umiędzynarodowienia krajowych periodyków, zachowując jednocześnie równowagę w publikowaniu tekstów autorów polskich i zagranicznych, a także w języku publikacji. Wysiłek ten, wykonany dzięki wsparciu stowarzyszeń naukowych i uczelni wyższych, zaangażował zasoby ludzkie i ekonomiczne oraz przyczynił się do podniesienia rangi i widoczności polskich czasopism. Wiele z nich dzięki tej strategii i wsparciu uczelni wyróżnia się na tle międzynarodowym pełną dostępnością w otwartych zasobach (*open access*), udostępniając bezpłatnie swoją zawartość. Za dostęp do większości czasopism umieszczonych w bazach zagranicznych trzeba będzie zapłacić, co wykluczy wiele mniej zasobnych środowisk czytelniczych.

4. W 2015 roku w ramach Polskiej Bibliografii Naukowej została utworzona Polska Baza Cytowań POL-Index (pomyślana jako część Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym POL-on), mająca na celu ustalenie Polskiego Współczynnika Wpływu (PWW), pozwalającego z kolei na określenie częstości cytowań poszczególnych artykułów publikowanych w polskich czasopismach naukowych. Z przykrością stwierdzamy, że projekt ten – mimo poniesionych wcześniej nakładów finansowych oraz ogromnego wysiłku podjętego w 2015 roku przez redakcje polskich czasopism naukowych – nie jest kontynuowany. W naszym przekonaniu Polska Baza Cytowań mogłaby z powodzeniem posłużyć do ustalenia siły wpływu poszczególnych czasopism w wymiarze krajowym, tak jak bazy międzynarodowe ustalają ten parametr w wymiarze ponadnarodowym. Rozwiązanie takie pozwoliłoby zachować równowagę pomiędzy tymi dwoma wymiarami.

Wdrożenie nowej polityki ewaluacyjnej może doprowadzić do likwidacji znacznej liczby polskich czasopism naukowych lub całkowitej ich marginalizacji. Wiele polskich periodyków ma wieloletnią tradycję (niektóre ponad stuletnią) i to na ich łamach prowadzony jest dyskurs naukowy istotny dla budowania narodowych zasobów wiedzy. Stoiśmy na stanowisku, że także przy dotychczasowych zasadach polskie

środowisko akademickie jest w stanie samodzielnie regulować kwestie jakości publikacji, o czym świadczy cyklicznie prowadzona ocena, skutkująca obniżaniem lub w skrajnych przypadkach odbieraniem punktacji tym czasopismom, które kryterium jakościowego nie spełniają. Radykalna zmiana projektowana w zapisach ustawy 2.0 może być brzemienna w skutkach i zniweczyć dotychczasowy dorobek wielu pokoleń polskich naukowców, zmuszając ich jednocześnie do akceptacji neokolonialnej polityki, uznającej wyższość tego, co obce, nad tym, co własne.

Z nadzieją oczekujemy na zrozumienie Pani Poseł dla przedstawionej argumentacji i liczymy na podjęcie działań w celu zachowania ważnej dla humanistyki i nauk społecznych platformy polskich czasopism.

Z poważaniem

Redaktorzy Naczelni czasopism
wydawanych pod patronatem KNP PAN

prof. dr hab. Maria Dudzikowa
(„Rocznik Pedagogiczny”)
prof. dr hab. Wiesław Jamrożek
(„Biuletyn Historii Wychowania”)
prof. dr hab. Marek Konopczyński
(„Resocjalizacja Polska”)
prof. dr hab. Henryka Kwiatkowska
(„Studia Pedagogiczne”)
prof. dr hab. Roman Leppert
(„Przegląd Pedagogiczny”)
prof. dr hab. Ewa Syrek
(„Chowanna”)
prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
(„Studia z Teorii Wychowania”)
prof. dr hab. Wiesław Theiss
(„Pedagogika Społeczna”)
dr hab. Jarosław Horowski
(„Paedagogia Christiana”)
dr hab. Dariusz Stępkowski
(„Forum Pedagogiczne”)
dr Alicja Korzeniecka-Bondar
(„Parezja. Czasopismo Forum Młodych Pedagogów przy
Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN”)
ks. dr Wit Pasierbek
(„Horyzonty Wychowania”)